

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gasparis Megandri Tigvrini, In epistolam Pauli ad
Ephesios co[m]mentarius**

Megander, Kaspar

Basileae, 1534

VD16 G 3485

Capvt VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36069

contra ut uxor discat maritum tanquā
caput, principem, & patronum suum
reuereri. Est enim epilogus particula
ris loci de amore coniugali.

CAPVT VI.

Perstat in eadem distributione pare
ne seos supra cap. 5. cœptę, cum in
quit: Subditi uicissim alius alii &c. Ete
nim speciatim docere pergit, quod sit
officium liberorum erga parentes, &
horum in filios. Quod seruorum in he
ros, & uicissim quod illorū in seruos.
Deniq; ut summatim omnia comple
ctar, quod sit officium subditi erga ma
gistratum, & econtra.

Filij obedite parētibus.

Paulus nomine parentū non solum
progenitores nostros accipit, uerume
tiam tutores, pēdagogos, p̄ceptores
& seniores quosq;. Quod autem addit
in domino, innuit non nisi in iustis, &

O 2 equis

æquis rebus, maioribus natuarendū esse. Hæc locum communem de educatione puerorum tractabis, & quanta modestia, ac reuerentia erga seniores uti debeant, ab obedientia filiorum lo-
nadab Hieremig 35. docebis.

Honora patrem & matrem.

Confirmatio est, quamuis causalis coniunctio, nam, ommissa sit: Probat enim nunc cur iustum ac gratum sit in conspectu dei, ut filij parentibus obediant, nimirum quod ipse præceperit, ut filij parentes honorent. Per quod sanè uerbum deus non hoc tantum requirit à filiis, ut erga parentes caput aperiant, genu flectant, dominum ac dominam appellent: sed ut egenis illis ac ægrotis succurrant, consolentur, & suppetias ferant. Id quod ex 5. cap. prioris epistolæ ad Timotheum de duplici honore honorandis presbyteris, facile intelligi potest. Vt

Vt bene sit tibi.

Quum ita à deprauata natura comparatum sit, ut utile honesto anteponamus, idcirco deus nostro captui & modulo se accommodans, duplici cōmodo filios ad parentum amorem pellicit: futurum uidelicet esse, ut omnium rerū copia abundant, & longevi fiant, si digno honore parenteis prosequantur. Quę autem mala dominus preceptorum suorum uiolatoribus è contra minitetur, uide Leuit. uicesimo sexto. Deniq; quo supplicio immorigera & contumacem filium idem dominus affici iusserit, uide Deut. 21. & 1. Samuelis 2. de pœna filiorum Heli.

Patres ne prouocetis ad iram.

Miosim seu hystero proteron heic esse puto, mitius nanq; & mollius uerbum pro atrociori positum est. Paulus nanq;, ut ex sequentibus etiam, ubi

O 3 inquit

inquit, sed educetis, colligitur, immanem & tyrannicam quorundam parentum seuitiam, in castigandis liberis damnat. Quod cum fit, liberi prorsus ab eis alienantur obstinati, & peruicaces adeo redduntur, ut illorum monita nihil amplius curēt. Quibus parentibus illud Horatianum inculcandum est:

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines:

Quos ultra, citraq; nequit cōstere rectū. Item.

Virtus est medium uitiorum & u'ring; reductū.

Sed educetis eos per.

Ex hac antithesi, ut supra commo-
nui, patet, superiorem sensum, quem
adduximus, natiuum esse. Quasi dice-
ret non in hoc sum, ut putē liberos non
esse castigādos, imò uelim ut eos in bo-
nis artibus, & moribus in domino ita
educetis, ut si quid per imprudentiā,
aut malitiā peccauerint, illos nunc blā-
de, nunc seueriter sic corripiatis, & ca-
stige

stigetis, ut uos id paterno affectu & zelo domini facere sentiant, nō ex animi commotione, & truculentia.

Serui obedite ijs, qui domini sunt iuxta carnē.

Id est, carnalibus, seu temporalibus dominis, quos spiritali, & eterno domino deo opponit, qui omnibus creaturis dominatur. Ceterum quamuis Paulus heic propriè de heris, Germanicè halsherren, & de mancipijs Germanicè eigen lutte, loquatur: tum idē quoq; nobis præceptum putemus, qui non seruitutem seruimus, sed operam nostram alicui rustico, aut cui merce de addicimus, aut etiam in Democratici magistratus uerba iuramus. Heic nacta occasione demonstrandum est, qua ratione homo omnium creaturarum dominus, à deo conditus in seruitutem agi cœptus sit: nempe per peccatum, id quod Chamo filio Noë con-

O 4 tigit.

tigit. In seruitutem & ij agebantur, qui propter uitę intemperantiam ob grati uenundabatur, ut creditori satisfaceret. Cuius rei uestigium habes Exodi uice simoprino ubi Moses præcepta tradit de emendis Hebręis seruis. Postremã seruitutis rationem bellorum calamitati debemus, in quibus superati, & capti sub corona uendebantur, unde & serui *ετυμοι* à seruando sumptū est, quod scilicet finito prelio non occideretur, sed in uita conseruarentur. De quo lege copiosus Augustinū libro decimono no de ciuitate dei cap. 15.

Cum timore ac tremore.

Id est, magna cum sollicitudine, ac cura, tantū enim hæc duo uerba יִרְאָה & יִשְׁתַּחֲוֶה apud Hebræos per hystoron proteron significant. Nisi tu malis ista spontaneę filiorum obedientię opponi, mancipia enim pleracq; non nisi premij

premiij spe, & metu poene dominis suis obediunt, quum filij frugi è diuerso de paterna hereditate nihil dubitantes, solam patris uoluntatem, & nutu obseruent, ac operantur, ne delinquant. Circa hunc locum admonendum puto, Paulū ideo tam sollicitè hæc de seruorum erga dominos obseruantia inculcare, quod quidem Christianitum essent (quemadmodum & nunc apud nos) qui carnis libertatem ex Euangelio uenarētur, quum illud conscientie, & spiritus libertatem, nobis per Christum partæ duntaxat ostendat.

Cum simplicitate.

Id est, integrè & candidè, absq; omni dolo, & fraude, germanicè uffrecht und redlich und one allen trug. Tantū Hebraica uox פשוט id est, simplicitas potest. Hæc quid per contrarium de fraudelentis, dolosis, mendacibus, &

O 5 furacibus

furacibus seruis, & ancillis, doceri possit, cuiq; facile obuium est.

Tanquam Christo.

Hinc colligere potes uerū esse, qđ supra admonuimus, quosdā uidelicet apud Ephesios fuisse, qui indignū putarent, ut homo Christianus, & pius, Ethnico, & impio hero pareret. Huc itaq; respiciens Paulus, inquit, imò dū carnali tuo domino in rebus honestis obsecundas, & seruitutem feliciter seruis, Christo omniū dño places, & obedis, illi em̄ sic ab eterno uisum est, ut tu seruum, ille dñm carnalem agat.

Non ad oculum seruientes.

Amplificatio est à cōtrario, οφθαλμοδουλείαν nanq; germanicè ougēdiēst, cordis simplicitati per antithesim opponit. Heic taxandi sunt οφθαλμοδουλοι germanicè ougēdiēner, qui dño presente in operādo festināt, absente uerò cessant,

cessant, & sub arbore aliqua dormiūt. Itē Gnathones, & parasitastri, qui dominos in presentia laudāt, ac omnia illorū dicta approbant: in absentia uerò obloquūtur, & obtrectāt. Cuius rei elegantissimū exemplū uide in Terētij Eunucho Act. 3. Scena 1. & Act. 5. scena ultima sub ipsum finē. Tota em̄ comœdia nihil aliud est, q̄ humanæ uitæ spe-

sed tanquam serui Christi. (culum.

Vox Christi hēc non caret emphasi, quasi diceret, ideo nolite ad oculum seruire, quod tamen si carnaleis uestros dominos fallere potestis, tum Christū æternum uestrum dominū nō falleris, quippe quem prorsus nihil latet.

Facientes quæ uult d̄us.

Consolat, & adhortat seruos ut sortē suā equo animo ferāt, p̄pterea qđ illa non temerè, ac fortuitu illis euenerit: sed à deo oīm rerū gubernatore sic iā olim

olim præscita, & ordinata sit. Quod si omnes adflicti & contemptę sortis homines consyderarent, multò patiētius dei manum, & uoluntatem ferrent.

Illud scientes, quod unusquisq; quod fecerit.

Hactenus à bona domini dei uoluntate seruos adhortatus est, ut fidi in officio erga suos dominos sint; nunc à cōmodo idē facit, idq; per anthypophoram. Quasi diceret, ut maximè hec duos, & difficeles dominos habeatis, aded ut fidelis uestrę operę nullam rationem in remunerando habeāt: tum non frustra fidem illis in parendo præstabit. Nam quum nullus personarū respectus apud dominū deum sit, idē præmium seruus pro opera sua benè, et charitate nauata, in extremo iudicio reportabit, quod liber. Neq; uero est, quod quisquam ex hoc loco operum iusticiam confirmare uelit. Nam quum

fides

fides, spes, & charitas non nostrarum uirium sint, sed gratuita dei dona, nemo sibi quidquā boni arrogare, & per consequens, nec iactare se uitam æternam promereri, potest. Quod autem Paulus modo fidei, modo illius fructibus, iustificandi uim tribuit, hinc fit: quod prædictæ tres uirtutes ad eò inter se cognatæ sint, ut alia, pro alia nonnunquā ponatur. De quo uide 1. Cor. 13.

Et uos domini eadem facite.

Per antithesim nunc docet dominos eandē equitatem erga seruos suos tenere, quā à seruis modo exegerat.

Remittentes minas.

Per minas, iram, imprecationes, & insultationem inimicium dominorum intelligo, id quod κατὰ μείωσιν, hoc est, ut mitius uerbū pro atrociori sit positū. Siquidē Paulus heic inhumanitatem, & truculentiam quorūdam herorum reprehendit

reprehendit, quæ & nostro seculo in quibusdam cētauris Germanicè hag iückeren, hoc est, ignobilibus nobilibus cernitur, qui nonnunquã territãdi causa, misera sua m̄cipia ita appellât: Tu 'ne mihi per omnia parere detrectas: quem scis tantam in te potestatē habere, ut si frigore afficiar, liceat mihi uentrem tuum dissecare, & manus in om̄alis seu intestinis tuis calefacere. Proinde admonebis Christianos heros decere, ut aut iuxta dominilegem Exodi uicesimo primo seruos fratres suos manu mittant: Aut si id uel nequeant, uel alioqui nolint, ut saltem humanius, & mitius eos tractent, quam ante Euangelij cognitionem fecerint.

scientes quod & uester ipforum dominus.

Ad legem naturæ omnium mentibus insculptã dominos reuocat. Quasi diceret: Si naturale ius apud uos reuolueritis.

ueritis. Quod tibi, inquit, non uis fieri, alteri ne feceris, tum futurum erit, ut humaniter seruos uestros tractetis. Quemadmodū eī nemo uestrū est, quin cupiat se dominum cœlestem benignum & propitium in extremo iudicio habere. Sic & nos hēc eādē benignitatem, & placabilitatē seruis uestris exhibere decet. Hac de re consule Senecam in epistola 47.

Nec personæ respectus est apud illum.

Non est, inquit Paulus, quod existimes te propter generis tui claritatem, & diuitias, seueri iudicis Christi condemnationem effugiturum esse, imò hoc tibi potius persuade personarum respectum hēc duntaxat à prauis iudicibus haberi, at Christo iudice nihil tale euenturum. Nam quum deus, & homo sit, a deoq; omnium quæ
ubiq;

ubiq; sunt, dominus, & nobilitas, & opulencia tua, iam antea ipsius est, utpote qui eas tibi non in hoc dedit, ut proximum per tyrānidem opprimas, sed ut per illa dona ei succurras.

Quod superest fratres mei.

Absolutis specialibus parænesibus, ad generaleis reuertitur: ac per epilogum uniuersalē ἁπλοῦς, hoc est, mitibus affectibus, Ephesios ad cōstantiam, & perseverantiam in grauissimis tentationibus, & pugnis (quæ ipsis à diabolo & illius membris imminebant) adhortatur: & ut ad tam anceps prælium eo paratiores sint, quo genere armorum illius insultus reprimi queat, eleganti hypotyposi ob oculos ponit.

Sitis fortes per dominum.

Id est, non uestris uiribus, & præsidijs, sed domini robore, fortitudine, & propugnaculo confidite. Videtur enim

enim

Enim Paulus ad illud dictum Christi al-
 ludere: Sine me nihil potestis facere. I-
 tem confidite in me, ego nanq; mundū
 uici. Annotabis autem solam confiden-
 tiam in homines, a deo q; omneis crea-
 turas, à Paulo heic damnari non consi-
 lium & industriam humanam: quibus
 medijs & pij ad dei gloriam, & proximi
 commodum promouendum, utun-
 tur 2. nanq; Samuelis 15. & 16. legimus
 Daudem hominem dei in maxima ca-
 lamitate sua consilio humano usum es-
 se, dum Chusai domum remisit ad ex-
 ploranda consilia Absalonis & Archi-
 tophelis technas dissipandas. Sic & De-
 us ipse Iosephum putatiuum Christi pa-
 trem in somnis admonuit, ut humana
 industria, & medio, infantulum Chri-
 stum à tyranni manibus eriperet, dum
 illum in Aegyptum deportari iussit.

P Induite

Induite totam armaturam dei.

Paulus instar periti, & fidei imperatoris, milites Christi ad ancipitem pugnam instruit. Quemadmodum namque carnalium militum imperator, suos à futuris periculis præmonet, hostiũ genus, & ingenium describit, ac ubi uires ac solertiam illorum ostenderit, iubet eos omni telorum, missilium, & munitorum genere instructos, hostium insultus expectare: Sic & Paulus quoniam hæreditarij nostri hostis, mille artificis insidias nosset, ideo tanquã dux ueri imperatoris Christi, milites domini uniuersa spiritus sancti armatura indutos in procinctu stare præcipit, ut quibuscunq; modis inimicus ipsos adoriatur, ictum excipere, & referire possint.

Aduersus insidias diaboli.

Sic Græcus ad uerbum habet, & uetus interpres uertit: quem in hoc loco
eam

eam ob causam maluimus sequi, quod ad sensum Pauli exprimendum uox insidiae significantior uideatur quā assultus. Neq; enim omnis qui assultat, insidiatur. Hebraismus autem heic esse uidetur, insidias diaboli, id est, dolosum & insidiosum diabolum, qui praelium non aperto Marte, nec iusta acie committit: sed latrocinantium more inermes adgreditur, extremum agmen carpit: & in summa per insidias, ac cuniculos omnia agit. Quomodo Hannibalē & Philippum Macedonem magna ex parte belligeratū esse historici tradūt.

Quoniam non est nobis lucta aduersus.

Confirmatio est, in qua ostendit, cum quo hostium genere, quā solerti & uersuto, nempe cum spiritibus malis, nobis pugnandum sit. Quod autem dicit aduersus sanguinem & carnem, geminū sensum ferre potest: Vel

P 2 UE

ut per illa carnaleis concupiscentias intelligat, quibus cum nobis perpetuo certandum est donec heic sumus, quæ admodum uidere est Rom. 7. & Gal. 5. Vel ut per sanguinem & carnem synecdochicè homines carnali imbecillitate ex equo uobiscum peditos innuat, germanicè, die do ebē als lind buch habind, als uuir.

Sed aduersus principatus.

Quum in fine istius confirmationis addat Paulus, aduersus spiritualeis astutias in cœlestibus: ipse semet satis declarat, quod per principatus, potestates, & rectores tenebrarū, nil nisi spiritus malos intelligat, quos supra cap. 2. a. pertius dixit in aëre uersari, & efficaces esse in filijs contumacibus, id est, incredulis. Vnde patet & eum heic per spiritus astutos in cœlestibus, omneis impios magistratus, & pseudoprophetas
intelli

intelligere: qui ex illorum suggestione uerbum dei, eiusq; studiosos persequuntur, & ueritatem deprauant, ita ut sit metonymia preses diabolus acceptus pro ijs, quibus praest, quippe diabolicis, & tyrannis. Circa hunc locum duo admoneri possunt. Primò nihil mirum esse, quod pleriq; fermè optimates, principes, & reges nostro seculo ueritatem impugnent. Sic em̄ fore, uidemus Paulum multò ante predixisse, quemadmodum & Christus fecit, ut scilicet de imminentibus periculis admoniti, quum illa euenerint, eo minus terreamur. Deinde papisticam illam superstitionem, in pulsandis campanis contra tempestatis uim, excogitatam esse, quod ex hoc & alijs similibus locis collegerant, daemones tantam in aëre potestatem habere, ut grandinem & alia dira facere possint. Ad confutandum hoc anile delira

P 3 men

mentum, hunc locum supra 2. cap. obijcies, diabolum uidelicet, nō nisi in impijs efficacem esse, & tyrannidem in eos exercere, unde & Christus eum mundi principem appellat, in piorū autem neq; corpus, neq; animas seuiendi potestatem habere, nisi quantum dominus permittit, & illis ad salutis uia confert. Id quod uel ex Iobi exemplo satis clarū est, quem Satan non nisi ex dei permisso afflixit.

Quapropter assumite uniuersam.

Ostensa hostium astutia, ad armandos suos redit, & à causa finali ostendit in quem usum nos bene armatos uelit, uidelicet ut in die malo, id est, in persecutionibus non succumbamus, sed superiores in pugna euadere possimus. Pulchrè autem ad militum carnalium consuetudinē alludit, quum ait, omnibus peractis. Quasi diceret: Quemadmodum

modum miles carnalis cum strenuo & solerti hoste congressurus, nihil inter- mittit in se instruendo, quod ad sui de- fensionem attinet, sic & uos omni gene- re armorum munite, ne quam uestri partem nudam hostes uersutissimi im- petant.

State igitur lumbis circumcinctis.

Quum supra uniuersam armaturā induere præcepisset, nunc per distribu- tionē species eius enumerat: & omnia, quibus milites carnales cum hostibus pugnaturi, induunt, allegorice ad Chri- sti milites transfert, & eorum mystica arma describit. Nam uice balthei, quo milites lumbos cingebant, ut eò habi- liores ad pugnandum essent, nos ueri- tate cingi uult. Quemadmodum enim corpus discinctum inexpeditum est ad pugnam, & uulnus facile accipit: sic ni- si animus noster sit uerus, hoc est, inte-

P 4 ger

ger, & syncerus erga domini negociū, diaboli insultus sustinere nō potest. Proinde Cicero, licet homo ethnicus fuerit, non temere fidem, id est, dictorum, conuentorumq; constantiam, & ueritatem, iusticię fundamentum esse dixit. Nisi enim hoc probè iactum sit cæterę uirtutes, quę superstruuntur, corruūt omnes. Hinc nanq; fit, ut ubiq; fermè terrarum mendaces, leues, & inconstātes homines pro nihilo habeantur, etiam si multis alijs egregijs uirtutibus polleant. Nihil autē uetat, quo minus per ueritatem, & iusticiam heic allegoricè Christum intelligas, qui uia, ueritas, & uita nostra est.

Ad euangelium pacis.

Paulus ad ueterum armaturam pulchrè alludit, dū Ephesios calciari uult. Quemadmodū nanq; illi pedes ocreis, ut ex Homero liquet, qui Achiuos
 subin

subinde ἐκνημίσας, id est, bene ocreatos
 appellat, muniebant, ne illis uulneratis
 statim conciderent: sic & Paulus heic
 præcipit, ut pedes nostros internos,
 hoc est, affectus sic moderemur, & cō
 scientiā ita muniamus, ut in omnibus
 tentationibus, & diaboli insultibus fir
 ma & immobilis sit, tanquam Marpe
 sia cautes. Atq; hanc Pauli mentem ef
 se, ex ipsius uerbis elici potest. Siquidē
 cum inquit, ut parati sitis ad Euang. pa
 cis, ipse se declarat, quid scilicet perpe
 dum calceationem innuat: nimirū ut
 in omnibus afflictionibus, de diuinis
 promissionibus, & bona erga ipsos uo
 luntate nihil hæsitent, adeoq; trāquil
 lam, & pacatam conscientiam habe
 ant. Hinc duo admonēda esse arbitror.
 Primum quod Euangelium pias dun
 taxat conscientias pacet, adeo, ut ipsis
 cum deo optimè, & quantum ad ipsas
 P 5 adinet

adinet, cū omnibus hominibus bene
 cōueniat: Impijs uerò discordiæ mate-
 riā suppeditare, dū ea docet, quæ adfe-
 ctibus illorū aduersant. Qd̄ uerū esse
 hinc p̄bari potest, quod Christus suis
 hæc prædixerit, cū inqt: In me pacē, in
 mūdo autē afflictioēs habebitis. Et ne
 putetis, qd̄ uenerim ad mittendū pa-
 cē, sed gladiū. Deinde ex hoc toto lo-
 co de spirituali armatura euinci nō pos-
 se, qd̄ Christianis nō liceat belligerari.
 Etenim quū Anabaptistæ improbare
 nō possint ullis scripturis, quin Christi-
 anus magistratū gerere possit, & ma-
 gistratus officiū sit, iniuriā à subditis su-
 is ppulsare: per cōsequens sequit̄, bel-
 lum à magistratu Christiano, iusta de
 causa indictū, à Paulo non improbari.
 Hæc igit̄ arma spiritualia unumquēq̄
 Christianū siue priuatū, siue magistra-
 tū, seorsim decent: at si magistratus ui-
 deat

deat religionem Christianam, iusticiam, & æquitatem omnem ab Euangelij hostibus impeti, & pessundari, iam ex officio ei à deo commisso nihil munitionum omittendū est, quod ad conseruandā pietatem faciat. Quod si tum suos uno, atq; altero lictore ab iniuria defendere nequit: nihil prohibet, quo minus aliquot legionibus hosti se opponat. Eo modo fit, ut & milites sic (ut dixi) à magistratu electi, nihil peccent, etiamsi carnalibus armis in acie depugnent, imò nisi in iusto bello ex magistratus iussu arma capiant, iuxta Pauli sententiā ordinationi diuine resistunt.

Assumpto scuto fidei.

Frustrà quis baltheum ueritatis, Euangelium tanquā ocreas, & thoracē iusticię induerit: nisi fiduciā in deū, & eius pmissa, tāquam cōbustibilem, & impene-

impenetrabilem clypeum sagittis diaboli ignitis obiecerit. Habenti nanq; (ut inquit Christus) fidem sicut granū synapeos, nihil impossibile erit. Hęc fidei uim & efficaciam tractabis, de cuius encomio uide II. caput epistolę ad Hebręos.

Galeamq; salutarem accipite, & gladiū spiritus.

Paulus galeam & gladium ideo uerbo dei cōparat, quod quemadmodū nullus inter prouidos milites est, qui non saltem de capitis munimento, & egregia spatha sibi p̄spiciat. Vulnus enim in capitis tempore lethiferū est: et quum in conflictu hasta facillē spathis amputari possit, nisi egregio gladio ac cinctus fuerit, mox confodiet: Sic nec ullus Christianus est, quin non per uerbum dei (cui ad salutem consequendam credit) seruetur, mūdiq; carnis, & diaboli ictus sustinere, & repellere possit.

Viuus.

Viuus em̄ est (ut inquit Paulus ad Hebræos quarto) sermo dei, & efficax, & penetratior quouis gladio utrinq; incidente &c. Circa hunc locū doceri potest, duplicem uerbi dei usum esse. Primò ut spiritus sancto cooperante ij per illud seruentur, qui illi credunt, quem admodum de tribus hominū millibus Actorum secūdo legimus, qui sermonem Petri libenter acceperunt. Deinde ut illo tanquam galea, & gladio acutissimo muniti, satanæ & omnū pseudoprophetarum insultus eludere, & retundere possint.

In omni deprecatione, & oratione.

Hec discimus ita orandū esse Christianis, ut mens, seu spiritus noster uerborum prolationem præcurrat, non lingua mentem. Deniq; pro omnibus sanctis, hoc est, credentibus, interpellandum esse apud deum. Id quod Christus

stus

stus nos in præscripta orationis formula satis docet, quum iubet, quenq; non suum solum, sed omnium nostrum patrem inuocare.

Et pro me.

Quemadmodū supra cap. 5. dixerat, se genua ad deū patrē flectere, ne ob uincula sua ab Euangelij doctrina deficerēt: sic nunc uicissim ab ipsis petit, ut pro ipso preces ad deū funderēt: ne propter catenā iniectam pusillanimitas in prædicando dei uerbo redderetur. Quo in loco magnā Pauli modestiam discimus, quā & nos sic imitari decet, ut uiribus nostris nihil tribuamus, sed toti à diuino auxilio pendeamus, idq; iugibus precibus imploremus. Quæ sequuntur nihil difficultatis habent, proinde tempus est, ut uela complicemus, & receptui canamus.

Τ Ε Λ Ο Σ.